

KKE och den grekiska revolutionen

I händelserna i Grekland under de senaste åren har det grekiska kommunistpartiet spelat en viktig, men inte alltid särskilt progressiv roll. Följande intressanta artikel, som är hämtat från tidningen *Avanti!* maj 2012, tittar närmare på KKE, med utgångspunkt från partiets historia och i synnerhet befrielsekriget under 2:a världskriget och åren därefter. Några noter har tillfogats, liksom ytterligare lästips (allra sist).

Red för marxistarkiv

I Grekland ser vi en förrevolutionär situation och en djup kris. Situationen där är en föraning av vad resten av Europa har framför sig. Men hur agerar vänstern i Grekland och hur bör de agera? Detta är en artikel av en grekisk kamrat i IMT, Internationella marxistiska tendensen, som även *Avanti* är en del av. Den handlar om det grekiska kommunistpartiet, KKE, och den roll de spelar och har spelat i Grekland. För kommunister och socialister i Sverige är de erfarenheter man gjort i Grekland av stor betydelse, inte minst för medlemmar i Ung Vänster och Vänsterpartiet som kommer från samma tradition som KKE. Miljontals arbetare och ungdomar runt om i världen har noggrant iakttagit de aktuella händelserna i Grekland. 24- och 48-timmars generalstrejker och massdemonstrationer, belägringarna av parlamentet under omröstningarna om åtstramningarna betraktas av alla med stor sympati och rollen som det grekiska kommunistpartiet (KKE) spelat i dessa händelser är uppenbart för alla.

Massiva, militanta block i demonstrationer och åtgärder som draperingen av Parthenon med en enorm banderoll där man bjöd in Europas folk att revoltera har skapat stor beundran hos viktiga skikt inom vänstern. Även om det är uppenbart att KKE är en av de viktigaste aktörerna i den förrevolutionära situation som råder i Grekland, måste vi fråga oss om vi kan ta det som en modell för hur vi ska agera? Denna artikel ska försöka att i korthet analysera KKE:s politiska linje och deras program.

KKE:s historia

KKE:s ursprung kan spåras tillbaka till det socialistiska arbetarpartiet i Grekland (SEKE) som grundades 1918. Under av oktoberrevolutionens inflytande gick SEKE med i Tredje internationalen och tog namnet SEKE-Kommunist (SEKE-K) och antog ett marxistiskt revolutionärt program. Först 1924 bytte de namnet till KKE.

Då Sovjetunionen urartade och med den tredje internationalen blev även KKE stalinistiskt. Under 1920-talet uppstod en vänsteropposition kring Pantelis Pouliopoulos, som hade varit den första ordföranden i partiet, men 1927 uteslöts denna tendens. Faktum var att Vänsteroppositionen kontrollerade det proletära fästet i partiet, organisationen i Pireus. Pantelis Pouliopoulos, var inte bara partiets första ordförande, utan också den främsta grekiska marxistiska teoretikern och en anhängare av Trotskij.¹

Metaxas tog makten i Grekland genom en kupp år 1936. Han förbjöd kommunistpartiet,

¹ Se [Stalinism och trotskism i Grekland](#) för mer detaljer om uteslutningen av Pantelis Pouliopoulos m m.

förföljde och dödade dess aktivister, och etablerade en fascistisk diktatur efter Mussolinis modell.

År 1941, under andra världskriget, deltog KKE i bildandet av Nationella befrielseörelsen (EAM). I linje med Stalins instruktioner och folkfronttaktiken, bestod EAM av inte bara proletära eller vänsterinriktade organisationer, utan inkluderade också borgerliga radikaler och monarkister som plötsligt hade blivit demokrater. Precis som Palmiro Togliatti i Italien hade påtvingat det italienska kommunistpartiet och dess aktivister ett samarbete mellan arbetarna och borgerliga partier som kristdemokraterna och monarkisterna, förklarade KKE:s ledning att målet var en demokratisk ”nationell frigörelse”, och att man därmed, i enlighet med Stalins direktiv, måste avstå från att ta makten.

EAM skapade en stark befrielsearmé vid namn ELAS, Folkets nationella befrielsearmé, som bestod av 20.000 enheter. Efter den nazistiska ockupationen av Grekland upphört – i oktober 1944 – fick KKE, via EAM-ELAS makten över hela Grekland. År 1944 kontrollerade ELAS största delen av Grekland, både i städerna och på landsbygden, men dess program inkluderade inte jordreform eller socialisering av produktionsmedlen, trots kommunisternas massiva närvaro och inflytande över fronten.

Efter upproret i december 1944 kunde KKE ha tagit makten, men ledarna höll de viktigaste styrkorna i ELAS utanför Aten och upproret i staden besegrades av de brittiska väpnade styrkorna tillsammans med reaktionära grekiska militärstyrkorna. Under Stalins ledning lämnade KKE tillbaka makten till en borgerlig regering ledd av George Papandreou, som också hade tre KKE-representanter i sekundära ministerier.

1945 gick EAM med på en nedrustning av sin egen armé till förmån för en ”fredlig övergång till demokrati”. I själva verket hade Stalin och Churchill ingått en pakt där de gjort upp om att Grekland skulle tillhöra västblocket. Detta innebar att man gav upp all slags revolutionär utveckling för landet. Den grekiska revolutionen besegrades och det efterföljande inbördeskriget satte stopp för KKE:s förmåga att spela en dominerande roll inom arbetarklassen, i synnerhet som en följd av nederlaget och att dess främsta ledare och aktivister fick fly utomlands.²

Under militärdiktaturen, från 1967 till 1974, drabbades KKE av en splittring mellan anhängarna av den så kallade ”Euro-kommunismen” (vars främsta företrädare internationellt var Enrico Berlinguers Italienska kommunistparti) och de som svor trohet till Moskva.

Först efter regimens fall legaliserades KKE igen. På 1980-talet inleddes de förhandlingar som ledde till bildandet av ett valförbund i de nationella valen 1989, mellan de två fraktionerna av kommunistpartiet, eurokommunisterna och pro-stalinisterna samt andra mindre grupper. Alliansen skulle bli känd som Synaspismos. Men, det höll inte länge.

Faktum är att denna allians, fortfarande starkt påverkad av stalinistiska idéer, år 1990 stödde högern, det konservativa borgerliga partiet Nea Dimokratia [Ny demokrati] i en koalitionsregering, för att förhindra att socialdemokraterna i PASOK skulle bilda regering. Det var tack vare denna ultravänsterpolitik – som byggde på idén om ”socialfascism” som utvecklats av Komintern 1928 – som ledde till att de grekiska kommunisterna öppet bröt med andra arbetarpartier och fördömde dem som ”fascismens tvillingbröder” och de arbetarklassens huvudfiender. Denna ultravänsterpolitik från KKE:s sida ledde till ett kraftigt medlemsras för partiet

² Om inbördeskriget ur olika synvinklar se [Kontrarevolution – myt och verklighet i Grekland](#) av Todd Gitlin och avsnittet om Grekland i [Hur Trotskij och trotskisterna konfronterade Andra världskriget](#) av Pierre Broué

och till att de förlorade nästan hälften av sina röster från 10 procent till 6 procent i de följande valen. Efter kollapsen och upplösningen av Sovjetunionen år 1991 gick pro-stalinisterna och "Eurokommunisterna" skilda vägar för gott. Den senare fraktionen döpte sitt parti till Synaspismos, medan den pro-sovjetiska delen tog namnet KKE som de fortfarande använder i dag.

KKE:s och arbetarklassen

Under de senaste 2-3 åren har dock KKE börjat återhämta sig från sina tidigare dåliga valresultat, som en följd av den ökande polariseringen mellan klasserna i det grekiska samhället och på grund av angreppen från storföretagen. Under den senaste perioden har partiet haft en betydande tillväxt i opinionsmätningarna. År 2004 fick de 5,89 procent, 2007 8,15 procent, och med en liten minskning, 7,54 procent år 2009, har de nu upprättat en kärna av en halv miljon röster, särskilt bland de mest proletära tätorterna. Till exempel fick KKE 12,5 procent år 2007 i den andra valkretsen i Aten, ett mycket proletärt kvarter, vilket var det bästa resultatet sedan 1974, det vill säga vid slutet för diktaturen. I Pireus, hamnområdet i Aten, fick de 14,5 procent. Bland 25- till 34-åringar fick de cirka 11 procent och de fick även ett betydande stöd bland den privata sektorns arbetare och arbetslösa.

KKE har under årens lopp satt upp en rad frontorganisationer för att underlätta massinterventioner i fackföreningarna som PAME (den kommunistiska fraktionen inom GSEE, den privata sektorns allmänna fackförening), i böndernas rörelse PASY, bland de små butiksägarna och egenföretagarna PASEVE, bland kvinnorna OGE och i studentrörelsen MAS. Det kommunistiska ungdomsförbundet (KNE) är den största ungdomsorganisationen i Grekland. Den 15 maj 2010 lockade exempelvis partiets nationella demonstration runt 30.000 deltagare.

KKE:s metoder

Enligt de senaste opinionsundersökningarna ser det ut som att om man kombinerade stödet för alla delarna av den "traditionella vänstern", det vill säga de med rötter i det gamla KKE, (nuvarande KKE, Synaspismos och Demokratiska Vänstern) så skulle de komma över 40 procent och kan därmed bli den största kraften i landet, sedan PASOK totalt kollapsat med endast 8 procent i opinionsundersökningarna.

Den demokratiska vänstern skulle fånga många av de väljare som överger PASOK, främst tack vare att de hållit sig utanför regeringskoalitionerna... än så länge. Synaspismos skulle också vinna en hel del stöd, trots sitt mindre radikala språkbruk jämfört med KKE, eftersom partiet inte präglas av KKE:s lednings sekteristiska metoder. Och KKE skulle utan tvekan få ett högt stöd på grund av den objektiva situationen och deras oppositionella hållning, men också på grund av de radikala idéer som de uttrycker. Deras sekteristiska metoder hindrar dock stödet från att nå sin fulla potential.

I själva verket lider det grekiska kommunistpartiet fortfarande av sina band till stalinismen i kombination med sekterism, vars enda effekt är att splittra den grekiska arbetarklassen och demoralisera ungdomen och fackliga kadrer.

Å ena sidan har man en mycket hård intern regim, snabb att utesluta kritiker, som är ett resultat av den stalinistiska degenereringen på 1920-talet. Ett mycket talande exempel var att en del fackliga ledare, som var mycket populära i Lärarförbundet, blev uteslutna bara för att de uttryckte tvivel om partiets taktik. Detta kväver alla former av allvarlig, öppen och uppriktig debatt bland partiets medlemmar och är på lång sikt dömt att demoralisera ett skikt aktivister. Men på samma gång kan det förbereda för explosioner inom partiet.

Å andra sidan tjänar sekterismen som genomsyrar partiet bara till att isolera det och dess olika

fronter från alla massrörelser i landet, från dem kopplade till mordet på studenten Alexis till de senaste generalstrejkerna. PAME, till exempel, har en tradition av att utlysa manifestationer skilda från resten av GSEE, trots att det är en fraktion inom GSEE. KKE antog en sekteristisk linje under studentprotesterna i december 2008, efter mordet på Alexis, genom att separera sin egen studentorganisation från massan av studenter som deltog i en bitter kamp mot regeringen, som bara var en föraning av vad vi för närvarande ser i Grekland.

KKE anser sig vara den proletära förtruppens parti. Men de agerar systematiskt på ett sätt som separerar avantgardet från massan av det grekiska proletariatet, och förhindrar därmed miljontals ungdomar och arbetare från att komma i kontakt med kommunisternas idéer och, vilket är ännu värre, hindrar dess aktivister från att kämpa skuldra mot skuldra med andra arbetare och ungdomar.

Bakom idén att skydda en påstådd ideologisk renhet i partiet ligger i själva verket en rädsla för att gräsrötterna skulle kunna få kontakt med klassens verkliga behov, och i synnerhet med idén om enhet bland alla krafter till vänster om PASOK.

I sin bok *Radikalismen, kommunismens barnsjukdom*, propagerar Lenin starkt mot tanken på en konstgjord åtskillnad mellan den proletära förtruppen och huvuddelen av arbetarna, ett brott med förödande konsekvenser för kampens resultat och för kommunismens inflytande på massorna. Det är inte bara en fråga om den fysiska uppdelningen av arbetarna i separata demonstrationer; det innebär i praktiken att ge upp kampen om att vinna majoriteten av arbetarklassen. En stark kommunistisk fraktion i fackföreningarna i detta skede bör vara i stånd att vinna över de bästa av arbetarklassens kadrer från reformisternas inflytande, vinna dem över till den revolutionära saken genom att konsekvent arbeta sida vid sida med dessa arbetare och aktivister, snarare än att isolera sina egna medlemmar från resten.

Med en sådan metod som partiledarna står för, är det mest sannolika utfallet att de kommer att vägra varje valförbund på grundval av kampen mot kapitalismen. I en artikel från den 11 februari 2011 skriven av den utrikespolitiska talespersonen i KKE:s centralkommitté, läser vi följande:

”Ett avvisande av återvändsgränsen av det så kallade enandet av vänstern innebär för KKE bevarandet av en allianspolitik som motsvarar arbetarklassens intressen, de arbetandes strata och klasskampens behov. Vi fokuserar vår uppmärksamhet på den sociopolitiska alliansen, som bygger på gemensamma åtgärder, gemensamma intressen, en gemensam linje i kampen för arbetarklassen, de urbana egenföretagarna och bönderna. En allians som kommer att träda in i en konflikt med monopolen och imperialismen och kämpa även för en annan utvecklingsväg för vårt land, nämligen folkets makt och folkets ekonomi där produktionen kommer att socialiseras, med central planering av ekonomin och arbetarkontroll.”

Detta innebär i princip att den enda möjliga enighet de kan tänka sig är under KKE:s fanor. Det är en sekteristisk taktik som endast utgör att man duckar bakom revolutionär fraseologi utan hänsyn till kommunisternas faktiska styrka i samhället, hur massorna i verkligheten känner och utsikterna för en eventuell revolutionär lösning i Grekland.

Låt oss vara tydliga med detta. Vi har upprepade gånger fördömt den vänsterreformistiska linje som Synaspismos för med sin utopi om att reformera EU och den Europeiska centralbanken (ECB). Poängen är dock att dessa krav inte bara kan pekats ut och märkas som reformistiska – deras ohållbarhet och utopism måste demonstreras för arbetarklassen i praktiken. Man kan inte bara vänta sig att massorna över en natt ska förstå de krav revolutionärerna driver endast genom politiska argument, eller genom att helt enkelt dag efter

dag kalla de andra partierna för opportunister i partipressen. Om massorna redan insett skillnaderna mellan kommunisterna i KKE och Synaspismos skulle de inte stödja de senare och de skulle röra sig mot KKE.

Det är dock KKE som själv säger, några rader nedanför i samma artikel som anges ovan, att denna enhet måste uppnås... under deras egen fana:

”I stället för en allians med opportunistiska och socialdemokratiska partier i namn av 'vänsterns enande', som har gjort så mycket skada på den kommunistiska rörelsen i dag, är den viktigaste uppgiften för Kommunistpartiet befrielsen av arbetarklassen och folket från påverkan av de borgerliga partierna, både socialdemokraterna och liberalerna. På grundval av detta kommer förutsättningarna för bildandet av en social allians i Grekland skapas genom mobilisering kring en gemensam front av Militanta fronten för alla arbetare (PAME), bonderörelsen (PASY), de små butiksägarna och egenföretagarna mot monopolföretagen (PASEVE), De grekiska kvinnornas federation (OGE) och de militanta Studenternas Front (MAS). Denna gemensamma front kommer att ange takten för bildandet av en fullständig socio-politisk allians av anti-imperialistiska och anti-monopolistiska krafter. Endast detta arbete kan knyta band mellan arbetarklassen och de folkliga massorna.”

Så det vi ser är att de säger ja till enighet... men bara enighet mellan sina egna frontorganisationer! Och den 5 februari meddelade partiet i sina tidningar att: ”Folket måste stärkas och alliera sig med KKE – det är perspektivet som kan ge hopp”. Hur och varför detta skall kunna uppnås får vi inte veta!

KKE:s program

Vilket program presenterar KKE:s ledning för närvarande för arbetarna? Kommunistpartiets centrala krav: Grekland ut ur EU, ställ in återbetalningen av skulder och folkmakt.

Först och främst måste det konstateras att parollen om ”folkmakt” är mindre tydlig än konceptet ”arbetarnas makt”, eftersom det inte alls förklarar vilken roll den grekiska arbetarklassen är tänkt att spela i processen för att ta makten och förändra samhället. Detta är inte en akademisk kritik, tvärtom, tycker vi det är nödvändigt att klargöra den roll som arbetarklassen ska spela i denna process. Enligt vår uppfattning måste de spela en ledande och dominerande roll för studenterna, den urbana småbourgeoisin och bönderna. Endast arbetarklassen kan leda denna process, inte av romantiska skäl, utan på grund av den roll den spelar i den kapitalistiska produktionen och dess förmåga att samlas kring ett revolutionärt program. Hur kan vi uppnå detta? Det förklarar inte KKE:s ledare.

I november 2011 producerade KKE ett officiellt uttalande, angående regeringens föreslagna folkomröstning, där man motsatte sig folkomröstningen på grundval av en kamp med följande mål:

”Slut på uppoffringar för krisen och för plutokratins profiter. Regeringens avgång och avgång för de partier som offrar folket för att rädda kapitalismen och EU. Respekt för arbetarnas och folkets rättigheter. Arbetarklassen och folket måste äga den rikedom de producerar, med folkmakt, och utträde ur Europeiska Unionen och inställandet av skulden.”

Vad som inte förklaras är dock om utträde ur EU skulle innebära en återgång till drachman. Om så vore fallet skulle det automatiskt leda till en återgång till devalvering av drachman för att möjliggöra en ökning av likviditeten. Detta skulle inte bara innebära att inflationstrycket omedelbart skulle urholka lönerna för arbetarna och deras köpkraft, det skulle säkerligen också provocera fram en protektionistisk våg från EU mot grekiska råvaror. Scenariot kunde bli värre än den i Italien på 1990-talet, då den enda möjligheten för den italienska staten i ett

krisläge var just en devalvering av liran som fick till resultat att inflationen skenade.

Ledarna för KKE förklarar inte heller för vilket konkret program de uppmanar massorna att slåss. Att upprepa kommunismens sanningar och folkmakt kan inte mobilisera miljontals människor, utan bara spetsen som ändå inte får tillräckliga verktyg för att kunna vinna över de stora massorna.

KKE utvecklar i själva verket inget övergångsprogram som kan hjälpa den grekiska arbetarklassen att förstå den oerhörda motsättningen mellan deras behov och bankernas och storföretagens intressen, och som samtidigt visar vägen till störtandet av kapitalistiska systemet. Partiets propaganda är fokuserad på ett "maximi-program", som kopplas bort från det grekiska folkets verkliga levnadsvillkor och som varje gång tillfälle ges ropar om folkmakt.

Poängen är dock denna: hur ska vi få denna makt, hur kan vi behålla den och vad ska vi göra när vi har erövat den? Folkmakt måste sökas där den yttrar sig, inte i abstrakta fantasier hos ledarskapet. Till exempel blev folkförsamlingen på Syntagmatorget märkt av KKE som småborgerlig och inte i linje med partiets idéer. KKE-medlemmar förbjöds av partiet att delta i församlingen, vilket uteslöt möjligheten för folk i Aten att lyssna på kommunisternas synpunkter.

KKE:s ledning politik består av två delar: 1) en revolutionär fraseologi som talar öppet om socialism och folkmakt och 2) detta kombineras med en konsekvent oförmåga att systematiskt arbeta mot dessa mål. Det vill säga, det är en typisk "centristisk" ståndpunkt. Centrism i marxistisk vokabulär, är en politisk tendens som kännetecknas av vacklan mellan reformism och revolution, beroende på trycket från de olika klassernas och som kontinuerligt kan röra sig åt höger eller åt vänster, och som är oförmögen att upprätthålla en tydlig och konsekvent revolutionär hållning.

Under arbetarrörelsen historia har vi många gånger sett bildandet av sådana tendenser i revolutionära eller förrevolutionära situationer. Ett exempel är Italien under "Biennio Rosso" [Två röda år] 1918-1920, när det socialistiska partiet dominerades av den "maximalistiska" tendensen ledd av Serrati och Lazzari, som talade öppet om socialism, revolution, att störta kapitalismen och uppnå arbetarmakt, men samtidigt var organiskt oförmögna att ta dessa krav till sina yttersta konsekvenser. Således abdikerade de, i praktiken, från sin ledarskapsroll i både rörelsen av fabriksöckupationer i september 1920 och under arbetarnas försök att ta makten i Italien innan Mussolinis fascistiska kupp.

Enhetsfront: För enhet inom vänster på grundval av ett revolutionärt program!

Den nuvarande situationen i Grekland är minst sagt dramatisk. Den härskande klassen förlorar i allt högre grad sitt stöd bland befolkningen och den sociala polariseringen ökar allt mer, med en stark vänstersväng. Till vänster om PASOK, skulle enligt opinionsundersökningar KKE och Synaspismos få cirka 12 procent vardera, medan Demokratiska Vänstern skulle vinna mer än 18 procent då de mer än de andra gynnas av en kollaps av PASOK. Om det fanns en front av dessa partier skulle de bli den största valalliansen i landet.

Men tyvärr verkar alla tre partier gömma sig bakom sina egna ursäkter. Synaspismos uttalade sig för en enad vänster, men följde sedan inte upp det. KKE gömmer sig bakom sin ideologiska renhet, rädd för vad en sådan front skulle få för effekt på massorna. För denna front skulle inte bara tillämpas i val, utan skulle gälla även sociala och industriella åtgärder. Det skulle frigöra energier som överstiger enbart summan av de enskilda partierna och skulle

sporra massorna, stärka deras självförtroende om möjligheten att ändra deras nuvarande situation.

Lenin påpekade i själva verket i *Radikalismen, kommunismens barnsjukdom* att en revolutionär kris också kan uppstå ur en parlamentarisk kris, till och med under en regering baserad på arbetarpartier med kommunister och socialister. Det är nödvändigt att göra sitt yttersta för att uppnå enhet i handling för konkreta krav som syftar till att försvara de allmänna intressena för den grekiska arbetarklassen och ungdomen.

Men för att uppnå detta är det inte tillräckligt att bara fördöma reformisternas svek eller vädja till Synaspismos arbetarna att lämna sin organisation och gå med i KKE: vi behöver ett program med partiella krav och övergångskrav och en plan för mobilisering, och det är på denna terräng som vi måste utmana de reformistiska ledarna. På grundval av krav som en allomfattande generalstrejk för att störta regeringen, för att öka lönerna, för att ställa in skuldbetalningarna och för att nationalisera ekonomin skulle det vara möjligt att nå en överenskommelse mellan de olika vänsterpartierna. Det har funnits gott om 1- eller 2-dagars strejker i Grekland. De tjänade syftet att ge arbetarklassen en möjlighet att visa sin styrka, täta leden och pröva dess muskler för den avgörande konflikten med den härskande klassen. Sådana strejker är inte längre tillräckliga. Fler sådana strejker kan också leda till motsatt resultat om de praktiska problem som arbetarklassen har inte blir lösta. Således kan parollen om ännu en 24 eller 48 timmars-generalstrejk förlora all mening.

En allomfattande generalstrejk till hösten skulle istället ställa frågan om makten, att gå från den rent ekonomiska och fackliga fronten till den politiska och skulle ställa frågan rakt på sak: vem styr detta samhälle? KKE-fraktionen [PAME] inom GSEE och ADEDY, de grekiska offentliga och privata fackliga centralorganisationerna, borde systematiskt utmana reformisterna om sammankallandet av en sådan strejk. Folkmakten som KKE talar om kan stiga ur folkförsamlingar i varje stad genom valet av en "Allgrekisk Nationalkommitté" bestående av valda företrädare, som ska hållas ansvariga med möjligheten till omval vid alla tillfällen. En sådan nationell kommitté skulle ha till uppgift att leda och samordna strejker och protestaktioner över hela Grekland. Detta skulle innebära ett mäktig stridsrop för arbetarna i andra europeiska länder, till en början de portugisiska, spanska och italienska arbetarna som skulle kunna gå samma väg. Lösningen den grekiska revolutionens problem kan inte hittas inom landets nationella gränser, som KKE verkar tro, utan bara genom att kämpa för ett Europas Förenta Socialistiska Stater.

Gabriele D'Angeli

Ledamot av förbundsstyrelsen för Italiens Unga Kommunister
Rifondazione Comunistas (PRC:s) ungdomsförbund

Lästips. Se artiklarna under [Grekland](#) på marxistarkivet